
SCHRIFTELIJKE VRAGEN (artikel 35 RvO)

Van	:	<i>Marianne Poelman (PvdA)</i>
Datum indiening	:	4 januari 2021
Aan	:	Het college van burgemeester en wethouders
Onderwerp	:	Handhaving sociaal domein
Wijze van beantwoording	:	Schriftelijk (binnen 30 dagen)
Datum tussenantwoord <i>(indien van toepassing)</i>	:	
Datum beantwoording	:	

Toelichting:

In de media verschijnen diverse berichten over terugvordering van boodschappen van derden aan uitkeringsgerechtigden. Deze mensen worden als fraudeurs bestempeld. De PvdA vindt dit zorgelijk en heeft vragen, op basis van de ‘aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving’ in combinatie met de Inlichtingplicht.

Al eerder zijn door de PvdA vragen gesteld over de methode ‘de omgekeerde toets’. Het College heeft aangegeven dat deze methode in de dagelijkse werkpraktijk wordt toegepast. We mogen er daarmee vanuit gaan dat situaties als in de gemeente Wijdmeren (NOS 27-12-20) en Heerenveen (LC 31-12-20) niet in onze gemeente voorkomen.

Het college/de burgemeester* wordt verzocht de volgende vraag/vragen* te beantwoorden (*maak keuze):

a)	Hoeveel terugvorderingen zijn op grond van schenkingen als bedoeld in de Pwet opgelegd in de jaren 2018 2019 en 2020? En om welke bedragen ging dit specifiek?
	<u>Antwoord:</u> Geen. Bijgevoegd treft u beleidsregel B024 die regelt hoe het college van B&W omgaat met giften en schenkingen in het kader van de bijstand. Deze beleidsregel is al in 2010 vastgesteld. Het college heeft bepaald dat een gift/schenking van een bedrag van € 183,- per maand aanvaardbaar is in het kader van de bijstand. Dit houdt in dat giften en schenkingen tot dit bedrag worden vrijgelaten. Een casus waarbij een klant voor € 20,- per week aan boodschappen ontvangt zal in SWF dan ook niet leiden tot terugvordering van de bijstand. Dat laat onverlet dat de wettelijke verplichting van klant om giften en schenkingen te melden aan het college onverkort van toepassing is.
b)	Hoeveel maatregelen en boetes zijn in totaal (dus niet alleen schenkingen maar alle grondslagen) op grond van de Pwet opgelegd in 2018, 2019 en 2020?

Antwoord:

Boetes

Jaar	Bedrag	Aantal Clienten
2018	52.718,85	106
2019	46.237,26	98
2020	33.471,84	83

Om het aantal boetes in perspectief te plaatsen: in 2018 betrof het een kleine 5% van het totale bijstandsbestand waarbij er een boete is opgelegd. De percentages voor 2019 zijn 4,3% en over 2020 3,9%. Het gemiddelde boete bedrag is € 500,-. Onderstaand geven wij u wat meer kader voor de boetes. De wetgever heeft gemeenten zeer beperkte beleidsvrijheid gegeven in het opleggen van boetes.

Maatregelen

Jaar	Aantal voorgenomen maatregelen	Afgezien van maatregel	Uiteindelijk opgelegde maatregelen
2018	241	216	25
2019	189	168	21
2020	186	171	15

Bij de maatregelen kunt u goed zien dat deze vooral worden gebruikt als extra waarschuwing. Het leidt niet vaak tot een definitief opgelegde maatregel.

- c) Op basis van welke gedragingen en/of feiten zijn deze terugvorderingen, boetes en maatregelen opgelegd?

Antwoord:

Zie onderstaande tekst t.a.v. het verschil tussen boetes, terugvorderingen en maatregelen en de gedragingen en/of feiten die daar bij horen.

In het kader van de privacy mogen wij u geen overzicht geven van de gedragingen per casus waarbij er een boete of maatregel is opgelegd. Dit omdat die informatie op personen herleidbaar is.

Wij willen u wel meenemen in zijn algemeenheid en zullen aangeven op grond van welke gedragingen boetes moeten worden opgelegd.

- d) Wat zijn de leidende principes in de gemeente SWF bij het vaststellen van de consequenties en het terug te vorderen en/of op te leggen (boete) bedrag?

Antwoord:

De visie op handhaving van de participatiewet heeft uw raad op 3 april 2018 vastgesteld bij de behandeling van de handhavingsverordening en de afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW, IOAZ.

Het uiteindelijke doel van handhaven is de participatie van de klant te versterken en daarmee de bestaanszekerheid te vergroten. Tegelijkertijd is handhaving belangrijk om het maatschappelijk draagvlak voor het stelsel van collectieve sociale voorzieningen als vangnet te behouden. Als klanten hun plichten en afspraken nakomen moet dat winst opleveren in de vorm van werk, waardevolle participatie of een opleiding. Het niet nakomen van afspraken moet onaantrekkelijk blijven en ontmoedigd worden door goede voorlichting, een hoge pakkans en het stellen van voorbeelden. Daarom moet de nadruk veel meer liggen op preventie (nalevingscommunicatie en optimalisering van de dienstverlening) dan op repressie (vroegtijdige detectie en daadwerkelijk sanctioneren). Dit vraagt om een preventiemodel waarin bepaalde aspecten goed zijn georganiseerd, zoals heldere, begrijpelijke, makkelijk toegankelijke en, indien nodig, herhaalde informatie over rechten en plichten, voldoende mogelijkheden voor de klant om in contact te komen met de verantwoordelijke medewerker en een volledig (digitaal) klantdossier met registratie van deze contactmomenten. Dit sluitende preventiemodel rechtvaardigt de in sommige gevallen toch noodzakelijk geachte repressie. Immers, er is alles aan gedaan om de klant op het rechte spoor te houden. De klant weet en erkent dit ook en de organisatie kan onomstotelijk bewijzen dat alle preventieve middelen uit de kast zijn gehaald. De repressie kan en mag dan ook lik-op-stuk en streng zijn.

e)	Hoe wordt bovenstaande uitvoeringspraktijk ervaren door de Cliëntenraad? Wil het College in het antwoord een reactie van de Cliëntenraad toevoegen?
	<u>Antwoord:</u> <i>05-01 cliëntenraad verzocht om haar mening/ervaringen rodom de bestaande uitvoeringspraktijk.</i>
	We ontvangen graag tijdig de antwoorden, daarmee is het wat ons betreft reëel dat de reactie van de Cliëntenraad later wordt nagezonden.

Tesktuele uitleg

Terugvorderingen

Terugvorderingen hebben een divers karakter. Het is onmogelijk alle terugvorderingen over één kam te scheren. Er zijn in de participatiewet terugvorderingen met een verplicht karakter en terugvorderingen waar het college kan terugvorderen maar niet verplicht is dat te doen. Terugvorderingen zijn zeker niet altijd het gevolg van fraude. Inwoners met een terugvordering worden dan ook niet als fraudeurs bestempeld.

Op grond van de wet is het college verplicht om terug te vorderen als de bijstand ten onrechte of tot een te hoog bedrag is uitbetaald als gevolg van een schending van de inlichtingenplicht (58 lid 1 Pw). Hiervan kan alleen worden afgezien als er sprake is van dringende redenen (58 lid 8 Pw). Hierover is heel veel jurisprudentie ontwikkeld. De lijn daarin is, dat er van dringende redenen niet snel sprake is. Dit speelt volgens de vaste jurisprudentie bij hoge uitzondering en is moeilijk aan te tonen. Wel kan de vordering na verloop van tijd worden afgeboekt. Daarvoor heeft de het college debiteurenbeleid vastgesteld.

Het college is bevoegd om terug te vorderen als de uitkering (58 lid 2 Pw):

- ten onrechte of tot een te hoog bedrag is verleend en dit niet het gevolg is van een schending van de inlichtingenplicht;
- is verstrekt in de vorm van een geldlening en betrokkene hieraan verbonden verplichtingen niet nakomt;
- voortvloeit uit gestelde borgtocht;
- bij wijze van voorschot is verleend en bij nader inzien geen recht op bijstand bestaat;
- anderszins onverschuldigd is betaald, enkel voor zover de belanghebbende dit redelijkerwijs had kunnen begrijpen;
- of als betrokkene op de bijstandsperiode betrekking hebbende middelen of vergoedingen achteraf ontvangt.

Toelichting

- Een uitkering is ten onrechte verleend als achteraf (na uitbetaling) blijkt dat de situatie anders is dan op het moment van uitbetalen werd aangenomen. Dit kan een gevolg zijn van schending inlichtingenplicht of niet.
- Bij een geldlening is op voorhand duidelijk dat de verstrekte uitkering moet worden terugbetaald. Denk bijvoorbeeld aan bijzondere bijstand voor duurzame gebruiksgoederen in de vorm van een lening.
- Soms wil een geldverstrekker alleen een geldlening verstrekken als de gemeente borg staat. Voldoet de geldlener niet aan zijn verplichtingen met betrekking tot de geldlening, dan zal de gemeente (de borg) worden aangesproken. De gemeente is in dat geval verplicht de gehele lening ineens af te lossen. Vervolgens krijgt de gemeente een vordering op de klant.
- Een voorschot tijdens de aanvraagprocedure wordt op grond van wet verstrekt als een renteloze geldlening. Dit betekent dat de ontvanger van het voorschot deze lening moet terugbetalen. Normaal gesproken wordt het verstrekte voorschot verrekend met de eerste bijstandsbetaling, maar als er toch geen uitkering wordt toegekend, dan kan het voorschot teruggevorderd worden.
- Er kan ook teruggevorderd worden bij een onverschuldigde betaling, zoals een administratieve vergissing. Van een administratieve vergissing is sprake in de volgende situaties:
 - Het besluit was wel correct, maar bij de uitbetaling iets mis is gegaan. Er is bijvoorbeeld aan een alleenstaande de alleenstaandennorm toegekend, maar de echtparennorm uitbetaald. Dit besluit is correct en hoeft niet herzien te worden. Dan wordt volstaan met een *terugvordering* op grond van artikel 58 lid 2 onder e PW.
 - De klant heeft het college volledig ingelicht, maar het verkeerde aan de klant hebt verstrekt. De klant heeft bijvoorbeeld aangegeven dat hij kostendeler is, maar de norm voor een

alleenstaande zonder kosten delende medebewoners is toegekend en uitbetaald. In dit geval is het besluit foutief. Het besluit moet worden herzien en pas daarna kan er worden teruggevorderd omdat de bijstand ten onrechte of tot een te hoog bedrag is verleend (artikel 58 lid 2 onder a PW).

- f) Bijstand is complementair: het vult aan op eigen middelen. Kan iemand feitelijk niet beschikken over voldoende middelen van bestaan, dan heeft hij recht op bijstand. Als naderhand over de periode waarin bijstand is verleend middelen beschikbaar komen, dan moeten deze middelen alsnog in aanmerking worden genomen. In die gevallen vordert het college die achteraf ontvangen middelen terug. Het kan hierbij gaan om inkomsten (bijvoorbeeld het alsnog met terugwerkende kracht toekennen van een WW-uitkering over de bijstandperiode) en/of vermogen (bijvoorbeeld het vrijkomen van vermogen uit de boedelscheiding).

Boetes

Bij iedere verwijtbare schending van de inlichtingenplicht moet er een boete worden opgelegd. Als er geen sprake is van een benadelingsbedrag (of van een benadelingsbedrag van maximaal € 150,00) kan in plaats van een boete een waarschuwing worden gegeven. Er mag dan in de afgelopen 2 jaar niet eerder een waarschuwing geweest zijn. Anders moet er een boete volgen. En bij recidive zelfs een hogere boete. Deze verplichting is door de wetgever opgelegd.

De hoogte van de boete wordt afgestemd op de mate van verwijtbaarheid en de draagkracht van betrokkene. Er kan van een boete worden afgezien als er sprake is van dringende redenen.

Bijvoorbeeld:

Een inwoner geeft op het inkomstenformulier niet op dat hij of zij met oppaswerk die maand € 75,- heeft verdiend. Er ontstaat dan een terugvordering ter hoogte van € 75,- aan teveel ontvangen bijstand. Omdat het benadelingsbedrag lager is dan € 150,- kan het college volstaan met het geven van een waarschuwing. Echter als deze inwoner in de afgelopen 2 jaar eerder een waarschuwing heeft ontvangen voor het schenden van de inlichtingenplicht dan moet het college een boete opleggen.

Een inwoner geeft niet op dat hij of zij is gaan samenwonen met een partner die een modaal inkomen heeft. Als deze inwoner dan bijvoorbeeld € 5.000,- teveel bijstand ontvangen zou hebben dan is de boete die het college moet opleggen even hoog als de netto teveel ontvangen bijstand. In dit geval is de boete € 5.000,-.

Maatregelen

Maatregelen kunnen op 3 fronten worden opgelegd:

Bij de aanvraag levensonderhoud

Dit kan gebeuren als een klant zelf ontslag heeft genomen en geen recht heeft op WW en vervolgens een aanvraag levensonderhoud indient bij de gemeente.

Bij niet voldoen aan de arbeidsverplichtingen

In dit geval kan het gaan om klant die niet komen opdagen als zij worden uitgenodigd voor een gesprek. Of niet verschijnen bij een traject gericht op re-integratie.

Bij verwijtbaar inkomen verliezen als de uitkering al loopt. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren als een klant, naast de uitkering parttime werkt en ontslag neemt van deze parttime baan, zonder dat er een ander parttime inkomen is.

Initiatiefwet Tweede Kamer

De boodschappen-affaire heeft inmiddels in de Tweede Kamer geleid tot een initiatiefwet om de participatiewet op verschillende fronten te versoepelen. Het college zal deze initiatiefwet met belangstelling volgen.